

Jaarverslag 2023 VvEE

INHOUDSOPGAVE

Pagina

1. Bestuursverslag

Algemeen	2
Financieel	10
Toekomst	12

2. Jaarrekening

2.1 Balans per 31 december 2023	14
2.2 Staat van baten en lasten over 2023	16
Toelichting verschillen tussen realisatie en begroting 2023	16
2.3 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	17
2.4 Toelichting op de balans	20
2.5 Toelichting op de staat van baten en lasten	22

3. Overige gegevens

3.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	26
---	----

Algemeen

Het Bestuur van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie biedt hierbij haar Jaarrekening en Jaarverslag aan voor het boekjaar dat eindigde op 31 december 2023.

Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie (hierna: VvEE) is onlosmakelijk verbonden aan Expertisecentrum Euthanasie (hierna: EE). VvEE ondersteunt EE in morele en financiële zin. Het streven is dat de zorgverlening van EE vergoed wordt uit de basiszorgverzekering. Daarmee worden echter niet alle kosten gedekt. De Vrienden (donateurs) maken extra activiteiten, diensten en investeringen van EE mogelijk. EE gebruikt de steun van VvEE voor ontwikkeling en innovatie van haar zorgverlening en organisatie en voor de ontwikkeling van deskundigheid van de beroepsgroep op het gebied van euthanasie. Ook maakt VvEE wetenschappelijk onderzoek mogelijk. Deze activiteiten passen binnen de doelstellingen van VvEE en EE.

Juridische structuur

De stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie is een stichting en is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 64725367. De stichting VvEE is gevestigd aan de Eisenhowerlaan 104 te 2517 KL Den Haag.

Doelstellingen

De statutaire doelstellingen van de stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie zijn:

- het ondersteunen van de financiële onafhankelijkheid voor wat betreft continuïteit en ontwikkeling van Expertisecentrum Euthanasie, bedoeld om hulp te verlenen aan mensen met een doodswens die hun vrijwillig en weloverwogen verzoek om euthanasie niet gehonoreerd zien (daaronder begrepen het continueren van de werkzaamheden van Expertisecentrum Euthanasie wanneer reguliere inkomensstromen (tijdelijk) geheel of gedeeltelijk zouden wegvallen, in verband waarmee VvEE een weerstandsvermogen aanhoudt);
- het geven van voorlichting over vrijwillig levenseinde, euthanasie in het algemeen en het werk van Expertisecentrum Euthanasie in het bijzonder;
- het bevorderen van een betere hulpverlening aan hen die ondraaglijk en uitzichtloos lijden;
- het breder beschikbaar krijgen van de hulpverlening bij levensbeëindiging en het bevorderen van een beter gebruik van de mogelijkheden die de wetgeving daartoe biedt;
- het financieren van de ontwikkeling van de organisatie van Expertisecentrum Euthanasie, van de expertisecentrum-functie van Expertisecentrum Euthanasie en van de deskundigheid van Expertisecentrum Euthanasie en haar medewerkers;
- het bevorderen van de ontwikkeling van de deskundigheid van relevante beroepsgroepen.

Hierop aanvullend is het VvEE-Bestuur statutair belast met het leiden van de stichting en het beheer van haar vermogen.

Kernactiviteiten

Het Bestuur van VvEE realiseert deze doelen statutair met de volgende activiteiten:

- A. Het financieel ondersteunen van EE waar deze haar hulpverlening niet kan financieren uit reguliere inkomstenstromen;
- B. Het ondersteunen van EE bij het uitdragen van haar expertise naar medici en andere relevante doelgroepen;
- C. Het (financieel) bevorderen van wetenschappelijk onderzoek en het algemeen beschikbaar stellen van de resultaten daarvan
- D. Het ondersteunen van andere activiteiten van EE waarmee de realisering van hiervoor vermelde doelen gebaat is
- E. Het leiden van de stichting en beheren van haar vermogen

Interne organisatiestructuur

Het Bestuur van de stichting

De Stichting VvEE heeft statutair één orgaan, namelijk het Bestuur. Dit onbezoldigde Bestuur wordt gevormd door:

De heer P.P.W Swildens, voorzitter

- Geen nevenactiviteiten
- De heer Swildens is op 9 december 2023 regulier teruggetreden na het vervullen van de maximale termijn van acht jaar (twee volle zittingstermijnen)

Mevrouw G.M.M. van den Berg, secretaris

- secretaris ledenadviesraad NVVE
- Mevrouw Van den Berg is vanaf 9 december 2023 voorzitter van het VvEE-Bestuur

De heer J. de Haan, penningmeester

- auteur bij de fiscale periodieken NTFR (Nederlands tijdschrift voor fiscaal recht) en FutD (Fiscaal up to Date)

Mevrouw M.G.A. van Moll, plv. secretaris

- geen nevenactiviteiten
- Mevrouw Van Moll is per 9 december 2023 secretaris van het VvEE-Bestuur

Mevrouw H.E. van Tuil, plv. penningmeester

- mediator gespecialiseerd in arbeidsconflicten
- extern vertrouwenspersoon onderwijs, uitgezonderd leerlingen
- buurtbemiddelaar Utrechtse Heuvelrug via Welzijn Amersfoort

Het rooster van aan- en aftreden

Bestuur stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie, samenstelling en rooster aan-/aftreden							
		Formele taak		Rooster van aan- en aftreden			
Naam	Leeftijd	Tot 09-12-2023	Per 09-12-2023	Aantreden 1	Aftreden 1	Aantreden 2	Aftreden 2
Dhr. P. Swildens	78	voorzitter	-	09-12-2015	09-12-2019	09-12-2019	09-12-2023
Mw. T. van den Berg	65	secretaris, plv. voorzitter	voorzitter	13-12-2016	13-12-2020	13-12-2020	13-12-2024
Mw. M. van Moll	80	plv. secretaris	secretaris	13-11-2018	13-11-2022	13-11-2022	13-11-2026
Dhr. H. de Haan	71	penningmeester	penningsmeester	13-11-2018	13-11-2022	13-11-2022	13-11-2026
Mw. R. van Tuil	70	plv. penningmeester	plv penningmeester	13-11-2018	13-11-2022	13-11-2022	13-11-2026
Mw. C. Lagerweij	68			01-01-2024	01-01-2028	01-01-2028	01-01-2032

Auditcommissie

Het Bestuur van VvEE kent een Auditcommissie waarin zitting hebben twee leden van het Bestuur van VvEE, de bestuurder van EE en de manager Financiën en Planning en Control van EE. De taken van de Auditcommissie zijn het bewaken van en adviseren over:

- de kwaliteit van de financiële informatievoorziening van de stichting en de wijze van totstandkoming;
- de wijze waarop de interne beheersing is vormgegeven mede in relatie tot de interne controle en de externe accountantscontrole;
- subsidieverzoeken van EE en de financiële relatie met EE;
- financiële vraagstukken in het algemeen.

Eénmaal per jaar spreekt de Auditcommissie met de externe accountant. Op dit moment is dat CROP Accountants.

Ondersteuning van het Bestuur

De stichting heeft geen medewerkers in dienst. Het VvEE-Bestuur wordt ondersteund door medewerkers van EE op basis van een samenwerkingsconvenant met EE. Daarnaast heeft VvEE een dienstverleningscontract met een bedrijf dat backoffice-activiteiten verzorgt en de vriendenadministratie beheert. In 2023 heeft VvEE een overeenkomst gesloten met Centrum Nalatenschappen voor de ondersteuning bij en advisering over verkregen nalatenschappen.

ANBI-status en CBF-keurmerk

VvEE heeft de ANBI-status, Algemeen Nut Beogende Instelling. VvEE laat zich jaarlijks vrijwillig toetsen door het CBF en is opgenomen in het Register Erkende Goede Doelen.

Samenwerking VvEE - EE

VvEE en EE werken met elkaar samen. De statuten van de beide stichtingen en een samenwerkingsconvenant tussen de beide stichtingen vormen de basis hiervoor. Het samenwerkingsconvenant bevat afspraken over:

- de onderlinge financiële relatie;
- de projecten;
- de deskundigheidsbevordering;
- de voorlichting en vriendenbijeenkomsten;
- de bedrijfsvoering;
- de werkwijze en informatievoorziening.

Ontwikkelingen in de (statutaire) kernactiviteiten van VvEE in 2023

A. Het financieel ondersteunen van EE waar deze haar hulpverlening niet kan financieren uit reguliere inkomstenstromen

Algemeen

Dankzij de hulp van VvEE en de verzekerde zorg als het om patiëntenzorg gaat, heeft EE geen externe financiers nodig. Het beleid van EE om met verzekeraars hiervoor kostendekkende tarieven voor de af te spreken, is succesvol geweest. VvEE heeft in 2023 EE met liquide middelen financiële ondersteuning gegeven en is er bijvoorbeeld voor € 135.000 geïnvesteerd in ICT-middelen voor ambulante teams.

Financiering consulenten

De VvEE geeft financiële ondersteuning aan EE voor de inzet van consulenten. Deze consulenten ondersteunen en adviseren behandelaren zodat deze zelf een verzoek om euthanasie van een patiënt van hen kunnen behandelen. VvEE en EE zijn ervan overtuigd dat met deze voorziening een grote bijdrage wordt geleverd aan de euthanasiepraktijk in Nederland. Bovendien is het de visie van EE dat artsen zoveel mogelijk zelf een euthanasieverzoek van hun eigen patiënten zouden moeten (kunnen) behandelen. EE beperkt zich er bij voorkeur toe om een vangnetfunctie voor complexe euthanasie te zijn en voor patiënten van wie de eigen arts het verzoek om euthanasie niet in behandeling wil nemen.

Ook zijn VvEE en EE van mening dat met de inzet van consultants bespaard kan worden op de uitgaven door de verzekeraars voor euthanasiezorg. Daarom is EE met de zorgverzekeraars in gesprek om een afspraak te maken over het vergoeden van de uitgaven van consultants. VvEE heeft in 2023 de kosten van de consultants, net als in voorgaande jaren, voor haar rekening genomen. In 2023 was daarmee € 458.413 gemoeid.

B. Het ondersteunen van EE bij het uitdragen van haar expertise naar medici en andere relevante doelgroepen

Het bijdragen aan de deskundigheidsbevordering en het ondersteunen van de beroepsgroep

EE verzorgt scholingsactiviteiten aan artsen zodat zij zich bekwamen in het behandelen van euthanasieverzoeken bij meer complexe aandoeningen. VvEE ondersteunt deze activiteiten financieel. In 2023 betrof dit een bijdrage van € 7.090

In 2023 heeft EE zodoende de volgende nascholingsactiviteiten kunnen organiseren:

- op 26 januari: Euthanasie in de praktijk (online);
- 15 mei: Euthanasie bij psychiatrie;
- 14 september: Euthanasie in de praktijk (online);
- 21 november: Euthanasie bij psychiatrie.

De deelnemers waarderen de scholingsactiviteiten met gemiddeld een 8,9.

Ook heeft EE enkele 'incompany-trainingen' verzorgd:

- 22 mei: Euthanasie bij psychiatrie;
- 22 november: Euthanasie in het hospice.

In februari heeft EE in samenwerking met Carend een drietal webinars verzorgd:

- Euthanasie in de praktijk;
- Euthanasie bij psychisch lijden;
- Euthanasie bij dementie/stapeling.

Deze webinars zijn gevolgd door ruim 400 deelnemers en werden zeer goed ontvangen en gewaardeerd.

Het ondersteunen van de deskundigheidsbevordering van de medewerkers van EE

Het werkgebied van EE is zo specifiek dat er in Nederland vrijwel geen scholing voor aangeboden wordt. Daarom voorziet EE zelf in zijn deskundigheidsbevordering. VvEE ondersteunt dit financieel. In 2023 betrof dit een bijdrage van € 100.000.

De deskundigheidsbevordering van medewerkers van EE heeft drie componenten:

- *Starttrainingen*: een verplichte vierdaagse training (met aanvullende terugkomdag) die aangeboden wordt aan alle nieuwe medewerkers van EE. In 2023 heeft EE zes starttrainingen verzorgd;
- *Periodieke intervisiebijeenkomsten*: deze worden in vijf regio's viermaal per jaar aangeboden en begeleid door professionals;
- *Studiedagen*: deelname aan studiedagen geldt als een voorwaarde om als ambulant medewerker bij EE te werken. Tijdens een studiedag wordt de focus gelegd op een aspect van de praktijk van het verlenen van euthanasiezorg. In 2023 zijn twee studiedagen gehouden.

C. Het (financieel) bevorderen van wetenschappelijk onderzoek en het algemeen beschikbaar stellen van de resultaten daarvan

VvEE ondersteunde tot 2023 financieel de functie van begeleider wetenschappelijk onderzoek bij EE. Vanaf 2023 draagt EE de kosten voor deze functie volledig zelf. VvEE zou nog wel gevraagd kunnen worden via een subsidieverzoek om bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek. Een dergelijk subsidieverzoek is in 2023 niet gedaan.

In 2023 heeft EE verschillende onderzoeken afgerond of gestart. Enkele onderzoeken hebben geleid tot artikelen die gepubliceerd zijn in (inter-)nationale vakbladen.

D. Het ondersteunen van andere activiteiten van EE voor het realiseren van haar doelen

Het geven van voorlichting over vrijwillig levenseinde, euthanasie in het algemeen en het werk van EE in het bijzonder

Nieuwsbrieven en donatiebrieven

In 2023 hebben we weer driemaal onze nieuwsbrief 'Vrienden voor het leven' uitgegeven. Met de nieuwsbrieven informeren we de Vrienden over de activiteiten en ontwikkelingen van EE en van de VvEE. Het is een van de manieren waarop het contact met alle vrienden onderhouden. De nieuwsbrieven geven we zowel in een papieren als in een digitale versie uit.

We hebben in 2023 ook weer tweemaal een donatiebrief verzonden naar onze Vrienden, namelijk in mei en in december.

Vriendenbijeenkomsten

We organiseerden in 2023 twee Vriendenbijeenkomsten; op 30 juni en 28 oktober. Deze bijeenkomsten hebben als doel om Vrienden te informeren over het werk van EE en ontwikkelingen op het gebied van de euthanasiezorg. Ook bieden deze bijeenkomsten een gelegenheid aan Vrienden om elkaar te ontmoeten.

De Vriendenbijeenkomst van 30 juni 2023 stond in het teken van 'euthanasie bij stapeling van ouderdomsaandoeningen en dementie'. Hierbij waren 71 personen fysiek aanwezig en circa 50 personen namen online deel. Deze bijeenkomst werd door de deelnemers gemiddeld met 8,7 gewaardeerd.

Bij de Vriendenbijeenkomst van 28 oktober stond het onderwerp 'euthanasie bij psychiatrie' centraal. Hierbij waren 95 personen fysiek aanwezig en hebben circa 55 personen online deelgenomen. Ook deze bijeenkomst werd met gemiddeld een 8,7 gewaardeerd. Ook konden deelnemers bij deze bijeenkomst informatie krijgen over het onderwerp 'nalatenschap'. Circa 35 personen hebben hieraan deelgenomen.

Website

VvEE heeft een eigen webpagina op de website van EE, te bereiken via: <https://expertisecentrum euthanasie.nl/vrienden>. Hierop is informatie te vinden voor onze Vrienden. Ook bevat onze webpagina informatie over euthanasie, over onze activiteiten en hoe je Vriend kunt worden. En je kunt er de webinars zien van onze Vriendenbijeenkomsten.

Subsidie project relatiemanagement GGZ en Eerstelijnszorg

Het is de visie van EE dat euthanasiezorg in principe thuishoort in de relatie tussen behandelend arts en de patiënt. EE ziet zichzelf als vangnet voor wie de eigen arts niet bereid of in staat is een verzoek om euthanasie in behandeling te nemen. Een kernactiviteit van EE is om artsen te ondersteunen bij het behandelen van euthanasieverzoeken van de eigen patiënten. Dit doet EE door het aanbieden van consulenten en door activiteiten voor deskundigheidsbevordering, zoals nascholing en webinars.

Om hieraan meer bekend te geven en om artsen en zorginstellingen proactief te benaderen, beschikt EE over twee relatiemanagers. De GGZ-instellingen en de huisartsen hebben primair de aandacht van de relatiemanagers. Zij leggen contacten met geneesheer-directeuren van GGZ-instellingen en met andere personen in de GGZ-sector en met (regionale) organisaties van huisartsen. Het relatiemanagement is vooralsnog als een tijdelijk project vormgegeven.

VvEE maakt dit 'project relatiemanagement' voor EE financieel mogelijk.

In 2022 subsidieerden we één relatiemanager van EE. Deze is zich gaandeweg gaan richten op de sector GGZ, vanwege de druk die euthanasieverzoeken met diagnose psychiatrie op EE geeft. Dit heeft eraan bijgedragen dat euthanasie bij steeds meer GGZ-instellingen als een aandachtspunt geagendeerd is. Ook heeft de relatiemanager GGZ een belangrijke bijdrage geleverd aan het ontstaan van ThaNet, dat met een subsidie van de minister van VWS in 2023 operationeel is geworden. In ThaNet werken diverse professionele partijen samen. Het is opgericht om de zorg aan mensen met een euthanasieverzoek of persisterende doodswens te verbeteren.

Het succes van de relatiemanager GGZ is aanleiding geweest deze relatiemanager op te nemen in de reguliere formatie van EE. In 2023 hebben we ingestemd met een subsidieverzoek door EE voor een relatiemanager Eerstelijnszorg. Middels de relatiemanager Eerstelijnszorg wil EE de huisartsen in Nederland bekend maken met het aanbod van EE om hen middels consultants te ondersteunen bij euthanasieverzoeken en om via de nascholingsactiviteiten hun deskundigheid hiervoor te vergroten. Het gaat hier om een tijdelijk project van vooralsnog een jaar met de mogelijkheid om wellicht met nog een jaar te verlengen. Aan de beide functies van relatiemanager is in totaal € 140.862 aan besteed.

E. Het leiden van de stichting en beheren van haar vermogen

Vriendenadministratie

De vriendenadministratie voldoet in de basis onvoldoende aan onze behoeften. Dit heeft impact op het werven van donaties. In 2023 hebben we diverse malen gesproken over hoe we tot verbeteringen en aanvullingen kunnen komen. Een van de acties die hieruit voortvloeide, is het actueel maken van onze vriendenadministratie. Hierdoor bleek weliswaar dat we minder donateurs hebben dan waarvan we uitgingen maar we hebben nu wel een juist beeld van het aantal donateurs. Van verschillende donateurs hebben we ontbrekende gegevens kunnen aanvullen. Onze vriendenadministratie is hiermee weer op orde.

Behouden bestaande en werven van nieuwe Vrienden

Het Vriendenbestand van VvEE heeft gemiddeld gezien een hoge leeftijd. Dit heeft zowel voor- als nadelen. In 2023 hebben we gesproken over de mogelijkheden om het werven van nieuwe Vrienden en het onderhouden van de contacten met bestaande Vrienden te moderniseren en te professionaliseren.

We willen onze Vrienden meer op maat benaderen: persoonlijker en passender bij hun situatie. We brengen daarvoor zogenaamde Vriendroutes in beeld. Hiermee passen we de (momenten van) communicatie aan op de persoonlijke situatie van een donateur, bijvoorbeeld de welkomstmail, het contact bij een aflopende periodieke schenking etc. Bovendien stemmen we de diverse manieren waarop we onze Vrienden betrekken inhoudelijk op elkaar af. En we willen de betrokkenheid van onze Vrienden bij VvEE een stap verder brengen. Onder meer door meer Vriendenbijeenkomsten in een jaar te organiseren. We willen circa vier regionale bijeenkomsten houden en een, of meer, centraal in het land.

In het vierde kwartaal van 2023 hebben we een extern bureau de opdracht gegeven om te onderzoeken hoe onze Vrienden op de hoogte gehouden willen worden over het werk van EE en VvEE. De resultaten hiervan worden begin 2024 verwacht.

Financieel beheer algemeen

Voorafgaand aan het regulier overleg tussen het VvEE-Bestuur en de Raad van Bestuur van EE bespreekt de Auditcommissie de financiële rapportage.

Tweemaal per jaar bespreekt het Bestuur van VvEE met de Raad van Bestuur van EE projectrapportages. Deze vermelden de ontwikkelingen van projecten van EE die VvEE subsidieert.

Eenmaal per jaar bespreekt het Bestuur van VvEE met de Raad van Bestuur van EE en Raad van Toezicht van EE de financiering van EE en de financiële risico's. Het wenselijke weerstandsvermogen van EE en VvEE wordt hierop afgestemd.

Statutenwijziging

In 2023 hebben we in de statuten de mogelijkheid opgenomen om schenkingen of nalatenschappen in de vorm van registergoederen te aanvaarden, te weigeren en te verkopen. Deze mogelijkheid stond nog niet in de statuten.

Overleggen Bestuur VvEE – Raad van Bestuur EE

In 2023 hebben het Bestuur van VvEE en de Raad van Bestuur van EE vijfmaal met elkaar formeel overleg gehad. Daarin is gesproken over:

- Vaststelling jaarstukken 2022, accountverslag en verslag Auditcommissie
- Vaststelling begroting 2023
- Financiële maandrappportages
- Projecten van EE die VvEE financiert
- Actualisering norm voor weerstandsvermogen EE
- Financiering Consulanten
- Patiëntenzorg, Consultatie & Opleiding cijfers 2023
- Vriendenbijeenkomsten en webinars 2023
- Vriendenadministratie en ondersteuning backoffice-activiteiten
- Werven Vrienden, Vriendenplan 2023 en voorbereiding 2024
- Nieuwsbrieven 'Vrienden voor het leven' en donatiebrieven
- Communicatie en samenwerking
- Statutenwijzigingen
- Actualisering privacyverklaring
- Subsidieverzoek EE Relatiemanager eerstelijnszorg
- Ondersteunen juridische bijstand van EE
- Samenwerking met Stichting MEO en Centrum Nalatenschap
- Deltaplan psychiatrie
- Gesprek met Relatiemanager GGZ van EE
- Gesprek met Begeleider wetenschappelijk onderzoek EE
- Oprichting Verwantenraad EE
- Werven nieuw bestuurslid VvEE
- Jaarplanning 2024

FINANCIEEL 2023

Inkomsten, uitgaven en resultaten

Donateurs (Vrienden) zorgen voor de financiële middelen van de VvEE. Hoewel de stichting in principe ook bij bedrijven, vermogensfondsen en andere maatschappelijke organisaties zou kunnen werven, heeft zij ook afgelopen jaar uitsluitend geworven onder particulieren. Hiertoe is een netwerk ontwikkeld van Vrienden die door middel van donaties en schenkingen de VvEE financieel ondersteunen. Een deel van hen heeft de stichting gemachtigd een financiële bijdrage van hun bankrekening te incasseren. De VvEE ontvangt ook bijdragen uit erfenissen.

In 2023 heeft VvEE een totaalbedrag ontvangen van € 1.005.927, waarvan € 253.581 aan eenmalige giften van particulieren en enkele stichtingen, € 289.179 aan vaste bijdragen en € 463.088 aan nalatenschappen.

Van deze inkomsten heeft de VvEE 2,57% besteed aan fondsenwerving in de vorm van incassokosten en kosten voor donatiebrieven. Aan doelstellingen heeft de stichting € 935.887 besteed. De grootste besteding is aan de consulent euthanasie. Er zijn gesprekken gaande tussen zorgverzekeraars en EE om de consulent vanuit de basisverzekering te financieren. Deze lopen door in 2024.

Verder is er € 51.956 uitgegeven aan voorlichtingsactiviteiten zoals nieuwsbrieven en (digitale) bijeenkomsten. Ook maken de Vrienden de deskundigheidsbevordering van EE mogelijk. Daarnaast zijn er projecten gefinancierd op het vlak van relatiemanagement GGZ en eerstelijns en is er bijgedragen aan de investering in ICT-middelen voor ambulante teams van EE. Ook is er bijgedragen aan juridische kosten die gemaakt moesten worden ter ondersteuning van enkele artsen van EE.

De bezoldiging van de bestuurder van EE valt binnen de WNT-norm. De bestuurder is lid van de Raad van Toezicht bij het IJsselland Ziekenhuis.

Continuïteitsreserve

Er is geen sprake van een continuïteitsreserve bij VvEE. Er is gekozen om de reserves als overige reserves op te nemen. Per ultimo 2023 bedraagt deze algemene reserve € 2.228.000. Deze reserve wordt aangehouden ten behoeve van de doelstellingen van de stichting. Een van de doelen van de stichting is het financieel ondersteunen van EE. Daar wil VvEE haar reserves vrij voor kunnen aanwenden. De reserves zijn gestald op spaarrekeningen van de ING, ASN en Triodos. De laatste twee zijn gekozen vanwege hun duurzame imago. De ontvangen interestvergoedingen zijn als baten verantwoord.

De Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie ondersteunt de financiële onafhankelijkheid van Expertisecentrum Euthanasie. Eerst en vooral is het weerstandsvermogen van Expertisecentrum Euthanasie een gezamenlijke verantwoordelijkheid van EE en de vriendenstichting. In 2023 zijn er door de het bestuur van de Vrienden van EE, de Raad van Bestuur EE en de Raad van Toezicht afspraken gemaakt over het weerstandsvermogen.

Om de continuïteit van zorg te waarborgen wordt gezamenlijk gestreefd naar een buffer van elf procent van de jaarlijkse omzet bij zorgverzekeraars (eind 2023 bedraagt deze norm €1.470.000). Eind 2023 bedroeg het weerstandsvermogen 13,96 procent. Dit is berekend door het eigen vermogen van EE en dat van de VvEE samen te nemen en te delen door de omzet zorgverzekeraars van EE.

De groei van de omzet en negatieve resultaten van EE, gecombineerd met het dalende aantal Vrienden maakt dat het weerstandsvermogen onder druk staat. Een steeds groter deel van het vermogen van de vriendenstichting moet worden gebruikt als weerstandsvermogen. Dit kan ten koste gaan van het subsidiëren van projecten. Voorbeelden van deze projecten zijn de consulenten euthanasie, nascholingsactiviteiten, wetenschappelijk onderzoek, relatiebeheer en de deskundigheidsbevordering van de medewerkers van EE.

Duurzaamheid

Voor VvEE is duurzaamheid van belang bij de gemaakte keuzes. Bij de selectie van leveranciers speelt sociale duurzaamheid een rol. In de communicatie met de Vrienden zijn en worden er stappen gezet om minder papier te gebruiken in nieuws- en donatiebrieven.

Ontwikkeling van inkomsten van donateurs in 2023

Veel van onze donateurs zijn al vanaf de oprichting Vriend van VvEE. De gemiddelde leeftijd van onze Vrienden is hoog. Door overlijden en door het actualiseren van onze vriendenadministratie is het aantal donateurs afgenomen. Het werven van nieuwe Vrienden, met deels bekende en deels nieuwe methoden, is een speerpunt van ons beleid geworden.

We besteden meer aandacht aan de mogelijkheid om VvEE als erfgenaam of legataris in een nalatenschap te benoemen. Vanuit feedback op vriendenbijeenkomsten bleek hier behoefte aan te zijn.

Per 1 juni 2023 is de acceptgiro geen wettig betaalmiddel meer. Deze werd door de Vrienden nog veelvuldig gebruikt. Digitaal doneren wordt als lastiger ervaren. Vanuit een idee van Goede doelen Nederland is in december de actie Mijn eenmalige gift gestart. Dit is een laagdrempelige manier van eenmalig doneren.

Een positieve ontwikkeling is dat een gemiddeld hogere bijdrage per donateur mogen ontvangen.

Financiële positie

Gedurende 2023 heeft EE eenmalig gebruik gemaakt van de rekeningcourantrelatie met VvEE. In het eerste kwartaal is er vaak sprake van vertraging in betaling door zorgverzekeraars vanwege doorvoering van nieuwe contractafspraken in de IT-systemen. Dit leidt tot een kortstondige vraag naar liquiditeit.

Voornaamste risico's en onzekerheden

Het aantal vrienden daalt in absolute aantallen, terwijl de opbrengsten exclusief nalatenschappen zijn gestegen. Toch is de daling van het aantal Vrienden een risico voor de stichting, aangezien de stichting voor haar inkomsten volledig afhankelijk is van donateurs. Een pandemie, economische recessie, of maatschappelijke context, bijvoorbeeld waarbij euthanasie in het algemeen of EE in het bijzonder negatief in het nieuws komt, kunnen gevolgen hebben voor het aantal en de omvang van de donaties. Daarom zijn we een wervingscampagne gestart voor extra vrienden en voor een betere band met huidige Vrienden. Deze campagne loopt ook in 2024 door.

TOEKOMST

Het doel is om in 2024 het vriendenbestand verder te versterken en te ontwikkelen, zodat de VvEE aan haar doelstellingen kan blijven voldoen. De groei in het aantal hulpvragen maakt het voor EE noodzakelijk te investeren in optimalisatie van de organisatie. Ook in 2024 zal VvEE ondersteuning geven door middel van het subsidiëren van projecten van EE.

Verwachte gang van zaken

De VvEE verwacht in 2024 voor circa € 705.000 aan EE toe te kennen voor de uitvoering van projecten. Daarnaast zijn er kosten begroot op het gebied van nieuwsbrieven en (digitale) bijeenkomsten en organisatiekosten. De begrote kosten liggen hoger dan de begrote inkomsten. Dit leidt tot een verwachte afname van het vermogen. EE is in gesprek met zorgverzekeraars om de Consulent vanuit de basisverzekering te financieren. Dit zou het tekort op de begroting oplossen.

Begroting 2024

	Begroting 2024
Opbrengsten	
Giften	215.000
Acties	85.000
Contributies/ automatische incasso	300.000
Nalatenschappen	-
Overige opbrengsten	-
Totaal opbrengsten	600.000
Kosten doelstelling	
Subsidies projecten EE	705.000
Subsidies projecten overig	-
Totaal kosten projecten	705.000
Kosten nieuwsbrief	21.000
<i>Totaal kosten nieuwsbrief</i>	<i>21.000</i>
Huur externe locaties	30.000
Kosten webinars	3.400
Sprekers	2.500
<i>Totaal kosten vriendenbijeenkomsten</i>	<i>35.900</i>
Totaal kosten doelstelling	761.900
Organisatiekosten	
Kosten administratie MEO	22.000
Kosten donatiebrieven	20.000
Accountantskosten	17.500
Fondsenwerving	9.000
Bankkosten	4.500
Intrest	-5.000
Kosten bestuur	5.000
Basis op orde, vriendroute en werving	35.000
Juridisch advies	-
Totaal organisatiekosten	108.000
Totale kosten	869.900
Resultaat	-269.900
Dekking uit reserves	269.900
Resultaat	-

2. JAARREKENING

2.1 Balans per 31 december 2023

(Na resultaatbestemming)

ACTIVA	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Vorderingen	<u>299.427</u>	299.427	<u>403.020</u>	403.020
Liquide middelen		2.429.238		2.094.558
Totaal activazijde		<u><u>2.728.665</u></u>		<u><u>2.497.578</u></u>

2.1 Balans per 31 december 2023

(Na resultaatbestemming)

	31 december 2023		31 december 2022	
PASSIVA	€	€	€	€
Reserves en fondsen				
Overige reserves	2.227.647		2.226.387	
		2.227.647		2.226.387
Kortlopende schulden				
Handelscrediteuren	20.071		9.848	
Overige schulden	472.840		254.118	
Te betalen bedragen	8.107		7.225	
		501.018		271.192
Totaal passivazijde		2.728.665		2.497.578

2.2 Staat van baten en lasten over 2023

	Realisatie 2023 €	Begroting 2023 €	Realisatie 2022 €
Baten			
Baten van particulieren en instellingen	1.005.852	600.000	885.448
Overige baten	80	-	110
Som van de baten	1.005.932	600.000	885.558
Lasten			
Besteed aan doelstellingen	935.887	739.638	782.481
Wervingskosten	25.826	5.000	19.500
Kosten beheer en administratie	51.158	109.500	36.770
Som van de lasten	1.012.870	854.138	838.750
Saldo voor financiële baten en lasten	-6.938	-254.138	46.807
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	8.198	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-	-	-6.562
Saldo financiële baten en lasten	8.198	-	-6.562
Saldo van baten en lasten	1.260	-254.138	40.245
Bestemming saldo van baten en lasten			
Toevoeging/ontrekking aan:			
Overige reserves	1.260	254.138-	40.245
	<u>1.260</u>	<u>254.138-</u>	<u>40.245</u>

Toelichting verschillen tussen realisatie en begroting 2023

Het resultaat van 2023 is € 255.000 beter dan begroot. Dit is vooral het gevolg van ontvangen nalatenschappen. De kosten voor projecten waren hoger dan begroot.

De kosten voor beheer en organisatie waren lager dan de begroting. Aan wervingskosten is meer uitgegeven dan begroot. Dit betreffen kosten voor donatiebrieven.

2.3 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Voor de opstelling van de jaarrekening is de Richtlijn voor de Fondsenwervende organisaties (RJ 650) gevolgd.

De jaarrekening is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Rechtsvorm, inschrijving

De Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie is een stichting en is ingeschreven in de Kamer van Koophandel te Den Haag onder nummer 64725367, vestigingsadres Eisenhowerlaan 104, 2517 KL Den Haag.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur van Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het op grond van algemene aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving voor het vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

GRONDSLAGEN VOOR DE BALANSWAARDERING

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie, inclusief de transactiekosten indien materieel. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde en staan, voor zover niet anders vermeld, ter vrije beschikking van de stichting.

Overige reserves

Overige (vrije) reserves betreffen vrij besteedbare reserves ofwel het gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de stichting is opgericht.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de bedragen waartegen de schuld moet worden afgelost. Onder de kortlopende schulden worden schulden opgenomen met een resterende looptijd van minder dan één jaar.

2.3 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Baten

Onder baten wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar ontvangen donaties, giften, nalatenschappen en overige opbrengsten. De opbrengsten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Baten uit nalatenschappen

De organisatie dient baten uit nalatenschappen te verwerken in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Zij verwerkt voorlopige uitbetalingen in de vorm van voorschotten in het boekjaar waarin ze worden ontvangen als baten uit nalatenschappen. De omvang van een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als, op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van de ontvangst kan worden gemaakt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling.

Bedrijfslasten

De lasten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Subsidies betreffen altijd incidentele subsidies en worden direct ten laste van de staat van baten en lasten gebracht zodra het bestuur de toekenning aan de subsidieontvanger heeft goedgekeurd.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en -lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en -kosten van de bank.

2.4 Toelichting op de balans

ACTIVA

VLOTTENDE ACTIVA

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Vorderingen		
Stichting Expertisecentrum Euthanasie (R/C)	131.428	393.309
Nog te ontvangen bedragen	162.210	3.930
Overige vorderingen		2.420
Vooruitbetaalde bedragen	5.790	3.361
	<u>299.427</u>	<u>403.020</u>

De rekening courant met EE toont het saldo van geldstromen tussen EE en VvEE. Ieder kwartaal worden de projecten hierop afgeboekt. De nog te ontvangen bedragen zullen spoedig leiden tot liquiditeit. Hiermee wordt de bedrijfsvoering gefinancierd. Tevens wordt dit aangewend om bij te dragen aan de doelstellingen van de stichting.

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Liquide middelen		
ING Bank N.V.	1.362.860	111.571
Triodos Bank N.V.	88.900	211.910
ASN Bank	977.739	1.771.077
Kruisposten	-261	-
	<u>2.429.238</u>	<u>2.094.558</u>

Met de liquide middelen wordt de bedrijfsvoering gefinancierd. Ook worden de liquide middelen aangewend om bij te dragen aan de doelstelling van de stichting.

2.4 Toelichting op de balans

PASSIVA

STICHTINGSVERMOGEN

	2023	2022
	€	€
Overige reserves		
Stand per 1 januari	2.226.387	2.186.141
Resultaatbestemming boekjaar	1.260	40.245
Stand per 31 december	<u>2.227.647</u>	<u>2.226.387</u>

De overige reserves worden aangehouden ten behoeve van de doelstellingen van de Stichting.

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Handelscrediteuren		
Crediteuren	20.071	9.848
	<u>20.071</u>	<u>9.848</u>

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Overige schulden		
Stichting Expertisecentrum Euthanasie: facturen projecten EE 4e kwartaal (R/C)	471.696	254.118
Nog te ontvangen facturen bank- en interestkosten	1.144	-
	<u>472.840</u>	<u>254.118</u>

	31-12-2023	31-12-2022
	€	€
Overlopende passiva		
Administratiekosten	-	-
Accountantskosten	8.107	7.225
	<u>8.107</u>	<u>7.225</u>

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Garantieverplichting

Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie heeft in haar doelstelling opgenomen dat zij, waar de reguliere financiering van Expertisecentrum Euthanasie tekort schiet, deze tekorten kan aanvullen.

2.5 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2023	2022
	€	€
Baten		
<i>Baten van particulieren en instellingen</i>		
Eenmalige donaties en giften	249.086	292.501
Eenmalige donaties en giften van instellingen	4.500	5.700
	<u>253.586</u>	<u>298.201</u>
De baten vanuit acties zijn in 2023 lager		
Vaste bijdragen / incasso's	289.179	298.262
Nalatenschappen	463.088	288.984
	<u>752.266</u>	<u>587.247</u>
Overige baten	80	110
Som van de baten	<u><u>1.005.932</u></u>	<u><u>885.558</u></u>

Lasten

<i>Besteed aan doelstellingen</i>		
Voorlichtingsactiviteiten	51.956	59.109
Bijdrage tweede lustrum EE	-	50.000
Deskundigheidsbevordering medewerkers EE	100.000	100.000
Breder beschikbaar krijgen van hulpverlening	458.413	421.590
Bijdrage communicatiemedewerker EE	-	15.621
Bijdrage ICT-middelen EE	135.000	-
Bijdrage juridische kosten EE	40.920	-
Coördinatie Wetenschappelijk Onderzoek	-	30.848
Relatiemanager GGZ en eerste lijn	140.862	81.173
Bevordering deskundigheid beroepsgroep	7.090	24.139
Overige projecten	1.645	-
	<u><u>935.887</u></u>	<u><u>782.481</u></u>

Van de € 935.000 aan kosten die besteed zijn aan doelstellingen, is € 51.000 besteed aan voorlichting. Deze kosten betreffen de drukkosten van de nieuwsbrieven en de kosten voor de georganiseerde vriendenbijeenkomsten.

Wervingskosten

Kosten fondsenwerving	3.646	5.296
Kosten donatiebrieven	18.628	9.395
Incassokosten	3.552	4.809
	<u><u>25.826</u></u>	<u><u>19.500</u></u>

Van de baten is 2,57% besteed aan werving. De werving is onderdeel van de nieuwsbrieven die als voorlichting wordt aangemerkt. Vorig jaar betrof dit percentage 2,20.

2.5 Toelichting op de staat van baten en lasten

	2.023 €	2.022 €
<i>Kosten beheer en administratie</i>		
Kosten administratie en inning van de Vrienden	20.661	18.147
Accountantskosten	16.216	16.266
Advieskosten	2.339	-
Bestuurskosten	2.978	2.356
	<u>51.158</u>	<u>36.770</u>

De stichting heeft geen personeel in dienst. Het bestuur van de stichting is onbezoldigd.

Rentebaten en kosten

Rentebaten	-8.198	-
Rentelasten	-	6.562
	<u>8.198</u>	<u>-6.562</u>

's-Gravenhage,
Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie

Het bestuur:

Voorzitter:

Mw. drs. G.M.M. van de Ven - van den Berg
Voorzitter

Mw drs. M.G.A. van Moll
Secretaris

De heer mr. J. de Haan
Penningmeester

Mw drs. J.A. Lagerweij
Lid

Mw drs. H.E. van Tuil
Lid

2.5 Toelichting bestedingen

									Totaal		
Besteed aan doelstellingen							Wervings- kosten	Kosten beheer en administratie	realisatie 2023	Begroot 2023	Totaal realisatie 2022
A	B	C	D	E	F						
Afdrachten aan verbonden organisaties		183.427	458.413	235.000	7.090			883.931	684.638	723.371	
Communicatiekosten	51.956							51.956	63.000	59.109	
Kantoor- en algemene kosten						25.826	51.158	76.983	106.500	56.270	
Totaal	-	51.956	183.427	458.413	235.000	7.090	25.826	51.158	1.012.870	854.138	838.750

A) Het financieel ondersteunen van Expertisecentrum Euthanasie voor wat betreft continuïteit en ontwikkeling.

B) Het geven van voorlichting over Euthanasie en Expertisecentrum Euthanasie

C) Het bevorderen van betere hulpverlening aan hen die ondragelijk lijden.

D) Het breder beschikbaar krijgen van hulpverlening aan hen die ondragelijk lijden.

E) Het financieren van organisatieontwikkeling bij Expertisecentrum Euthanasie.

F) Het bevorderen van de ontwikkeling van de deskundigheid van relevante beroepsgroepen.

3. Overige gegevens

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de Raad van Bestuur van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie te Den Haag

A. Verklaring over de in het financieel verslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties (RJ 650).

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2023;
2. de staat van baten en lasten over 2023; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Vrienden van Expertisecentrum Euthanasie zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 650 Fondsenwervende organisaties. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van de relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de organisatie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de organisatie te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de organisatie haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten.

Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Utrecht, 24 april 2024

CROP registeraccountants

Drs. D. Davelaar-Kemp RA CISA